

Mikä on "tehokas" tekninen suojakeino?

Taustaa

- Uudistunut tekijänoikeuslaki astui voimaan Suomessa v. 2006 alussa (ns. ”Lex Karpela”)
- Paljon kritiikkiä -> laki kuitenkin astui voimaan
- TekL 50a § kieltää *tehokkaan teknisen suojakeinon* kiertämisen
- Esim. DVD-elokuvien varmuuskopiointi muuttui käytännössä laittomaksi
- Mutta mikä on *tehokas tekninen suojakeino*?

Tehokas tekninen suojakeino?

- Lakiesitystä valmistelemassa ollut Jorma Walden Tietokone-lehdelle 12.9.2005:
- *”Sanoisin, että jos tarvitset tietokoneohjelmaa suojauksen purkamiseen, se täyttää vahvan suojauksen murtamisen kriteerit.”*
- *”Jos vaikka saat teoksen avattua vahingossa vaikka Windowsissa jollakin Wordilla tai muulla ohjelmalla, ei suojauksen voi katsoa olevan erityisen vahva.”*
- Asia ei siis ole yksinkertainen, jos edes lakia valmistelleet virkamiehet eivät osaa antaa ristiriidattomia vastauksia.

Mihin uusi TekL perustuu?

- WIPO:n tekijänoikeussopimus, joka hyväksyttiin vuonna 1996
- EU:n direktiivi tekijänoikeuksien yhdenmukais-
tamisesta tietoyhteiskunnassa (2001/29/EY)
- Hallituksen esitys HE 28/2004 vp
- Vastaavanlainen lakiuudistus Yhdysvalloissa jo
v. 1998 nimellä DMCA (Digital Millennium
Copyright Act).

Mitä uusi TekL kieltää? 1/2

- TekL 50a.1 §. ”*Tämän lain mukaan suojatun teoksen suojana olevaa tehokasta teknistä toimenpidettä, jonka teoksen tekijä tai joku muu tekijän luvalla teosta yleisön saataviin saattaessaan on teoksen suojaksi asettanut, ei saa kiertää.*”
- Ei koske:
 - Salaustekniikoita koskeva tutkimus ja opetus
 - Tietokoneohjelmia
 - Teoksen saaminen kuultaville tai nähtäville

Mitä uusi TekL kieltää? 2/2

- Kieltää myös tehokkaan teknisen suojakeinon kiertämisen mahdollistavien ohjelmistojen levittämisen
- Eli käytännössä Linuxilla DVD-kopiosuojauksen kierto sallittua katselua varten, mutta suojan kiertävän ohjelman levitys laitonta.
- Varmuuskopiointi aina laitonta, jos pitää kiertää suojaus.

Valvonta ja rangaistukset?

- Käytännössä kiertämistä on mahdotonta valvoa
- Loppukäyttäjälle ei kovin paljoa merkitystä
- Ohjelmien valmistajille hankaluuksia
- Muutaman yksityisen kopion teko ei rangaistavaa (moitittavaa), voi joutua maksamaan hyvitystä.
- Maksimi rangaistus vuosi vankeutta
- Oleellista on kuitenkin, onko suojakeino tehokas?

Tekninen suojakeino? 1/2

- Lakiteksti ottaa hyvin vähän kantaa tehokkaan teknisen suojakeinin määrittelemiseen
- TekL 50a.2 §. ”*Tehokkaalla teknisellä toimenpiteellä tarkoitetaan tekniikkaa, laitetta tai osaa, joka on suunniteltu tavanomaisessa käyttötarkoituksessa estämään tai rajoittamaan teoksiin ilman tekijän tai oikeuksien muun haltijan lupaa kohdistuvia tekoja ja jolla tavoiteltu suoja saavutetaan.*”

Tekninen suojakeino? 2/2

- HE 28/2004 vp: Suoja koskee ainoastaan sellaisia teknisiä toimenpiteitä: ”joilla voidaan estää tai rajoittaa suojattuun aineistoon kohdistuvia tekoja, joiden suorittaminen edellyttää tekijän lupaa”.
- Näitä voidaan rajoittaa: kopiointi, levitys
- Mutta teoksen katselun rajoittaminen ei kuulu tekijän yksinoikeiden piiriin (DVD-aluekoodaus).
- Jos tarkoitettu johonkin muuhun kuin rajoittamaan tekoja, joille tekijänoikeuslaissa tekijällä on yksinoikeus, suoja ei päde.

Suojakeinon tehokkuus? 1/3

- EU:n direktiivi eroaa DMCA:sta oleellisesti sillä, että suojakeinon *pitää saavuttaa tavoiteltu suoja*.
- Yhdysvaltojen oikeuden päätökset eivät siis suoraan sovellettavissa
- Ei tarvitse olla murtamaton, muutoin lailla ei mitään vaikutusta.
- Milloin tavoiteltu suoja on sitten saavutettu?

Suojakeinon tehokkuus? 2/3

- Mikä on suojakeinon tavoitteena? (esim. piraattikopioiden teon estäminen)
- Mikä on suojan kohderyhmä? (esim. kuluttajat, ammattimaiset piraatit)
- Kuinka helppoa kohderyhmän on kiertää suojaus ja tapahtuuko tätä usein?

Suojakeinon tehokkuus? 3/3

- Jos kiertäminen on helppoa, ei suojakeino ole saavuttanut tavoitettaan.
- HE 28/2004 vp: ”*Tehokasta teknistä toimenpidettä ei yleensä voida myöskään kiertää tai purkaa vahingossa*”
- Ei selkeää määritelmää, lainsäätäjä jättänyt tulkinnan oikeusistuimille.

Case: Valtio vs. Rauhala 1/4

- Mielenkiintoinen käänne tehokkaan määritelmään
- Lex Karpelan tultua voimaan joukko tietokoneharrastajia keskusteli ja lähetti ohjeita ”organisoidusti” CSS:n kiertämisestä.
- Ilmoittautuivat poliisille -> syyttäjä nosti syytteen teknisen toimenpiteen loukkausrikkomuksesta.
- Lopulta kyse oli pitkälti siitä, onko CSS tehokas tekninen suojakeino vai ei.

Case: Valtio vs. Rauhala 2/4

- Helsingin käräjäoikeus päätti 25.05.2007, että CSS-kopiosuojaus on tehoton, syytteet hylättiin.
- Kuultiin kahta tietotekniikan asiantuntijaa, jotka molemmat pitivät CSS:ää heikkona
- Tuomiosta valitettu, ei lainvoimainen -> hoviin.
- Puolustuksen mukaan voidaan soveltaa myös AAC3-kopiosuojaukseen.

Case: Valtio vs. Rauhala 3/4

- Perusteluja:
 - CSS-kopiosuojaus helppo kiertää internetistä saatavilla ohjelmilla, myös vahingossa.
 - DVD CCA luopunut v. 2004 vapaaehtoisesti kaikista kanteista. Ei vaatinut kenellekään sanktioita tai nostanut uusia oikeusprosesseja.
 - CSS:n päätavoite ei ehkä enää kopioiden rajoittaminen, vaan pitää yllä monopolia toisto-ohjelmissa CSS-kopiosuojauksen lisensoinnilla.

Case: Valtio vs. Rauhala 4/4

- Tekijänoikeusneuvosta antoi lausuntonsa tuomiosta n. 3kk KO:n päätöksen jälkeen. Ei selkeää vastausta, onko CSS tehoton vai ei.
- Koska TekL on EU:n direktiivin mukainen, käräjäoikeuden päätöstä voidaan soveltaa myös muissa EU-maissa.

Muutamia suojakeinoja

- Suojakeinoja ja tulkintoja niiden tehokkuudesta:
 - Content Scramble System
 - Advanced Access Content System
 - CD-levyjen kopiosuojaukset: Sony BMG ”rootkit”
 - Apple FairPlay
 - Kopioinnineston ”liput”

Content Scramble System

- DVD-levyjen suojaus
- Tehoton (KO 07/4535)
- Mahdollista kiertää vahingossa esim. Linuxissa
- Suojaustavoite ei täyttynyt, koska helppo kiertää
- Päätaavoite ei enää kopioiden rajoittaminen vaan ylläpitää monopolia toisto-ohjelmissa lisensoinnilla?

Advanced Access Content System

- HD-DVD- ja Blue-ray -levyjen suojaus
- Tehoton (vrt. KO 07/4535)
- Murrettiin lähes heti levyjen tultua markkinoille
- Kiertäminen ei kovin yleistä ja ohjelmia saatavilla vähemmän kuin CSS:lle. Johtunee vielä pienistä markkinoista.
- Päätaivoite? Lisensointi-monopoli? Rajoittaa katselua HDCP-yhteensopiviin laitteisiin?

CD-levyjen kopiosuojaukset

- Enemmän tai vähemmän CD:n standardia rikkovia viritelmiä
- Tehottomia
- Voidaan kiertää osa suojauksista helposti (vrt. Sony BMG ”rootkit” ja shift-nappi)
- Vahingossa kiertäminen mahdollista (ohjelmilla usein muutakin käyttöä)
- Suojaustavoite ei ole täyttynyt

Apple FairPlay

- Käytetään iTunes:sta ostetuissa musiikeissa.
- Tehoton
- Suojaus helppo kiertää (Jon Johansen v. 2003)
- Kiertäminen mahdollista vahingossa (VLC Media Player)
- Päätaavoite? Rajoittaa kappaleen suoraa kuuntelua FairPlay-tuettuihin ympäristöihin (iTunes, iPod, iPhone)? Sallii kopioinnin CD-levylle.

Kopioinnineston ”liput”

- Lisätään teokseen ”lippu”, joka kertoo, että teosta ei saa kopioida, mutta ei muuten suojata sitä.
- Onko tehokas tekninen suojakeino?
- Ei ole. Suojakeinin pitää aktiivisesti suojata luvaton pääsyä teokseen (esim. salaus)
- Agfa Monotype Corp. v. Adobe Systems (fonttien embedding bittien kierto Acrobatissa).

Johtopäätökset

Jotta suojakeinon on tehokas tekninen suojakeino:

1. Suojakeinon pitää **aktiivisesti rajoittaa** pääsyä teokseen joko salaamalla tai muuten muuttamalla se.
2. Päättarkoitus suojata tai rajoittaa **tekoja, joille TekL:ssa tekijällä on yksinoikeus** (esim. kopiointi ja levitys).
3. Kohderyhmän tavanomaisen käyttäjän ei ole todennäköistä **kiertää suojausta vahingossa** ja tätä ei tapahdu laajasti.
4. **Tavoitettu suoja pitää saavuttaa.** Pitää ottaa huomioon suojakeinon kohderyhmät ja tarkastella, onko suojauksen kierto näissä kohderyhmissä helppoa ja laajasti tapahtuvaa.